

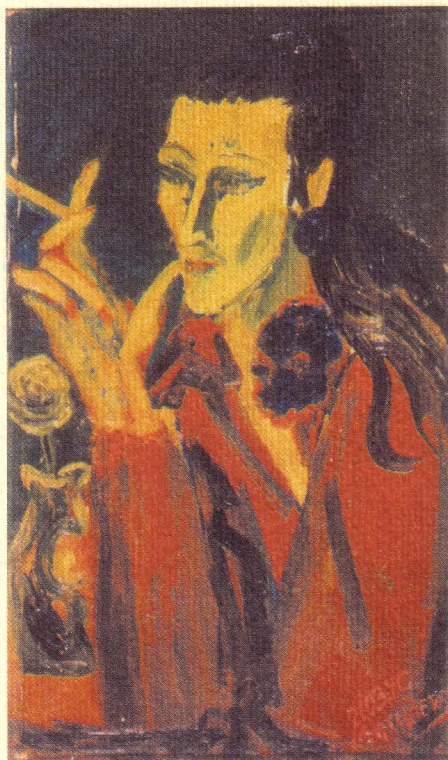
ΕΞΩΠΟΛΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2000 • ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΙΤΟ ΠΑΤΡΙΚΙΟ:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, συνέντευξη με τον ΒΑΣΙΛΗ ΚΑΡΓΑ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ:

ΗΛΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΑΡΤΕΡΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ,
ΕΛΕΝΗ ΚΟΝΙΔΑΡΗ,
ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΤΑΜΠΑΚΗΣ

ΠΟΙΗΣΗ:

ΓΑΛΗΝΗ ΡΕΚΑΛΙΔΟΥ,
ΝΤΟΣΤΕΝΑ ΑΓΓΕΛΟΒΑ-ΛΑΒΕΡΝ
(μτφ. ΖΝΤΡΑΒΚΑ ΜΙΧΑΪΛΟΒΑ),
Χ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΔΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΒΟΥΖΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΙΧΑΣ,
ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΞΕΒΑΝΙΔΗΣ,
ΑΛΚΑΙΟΣ - ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΑΣ
(μτφ. ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΑΚΑΣ)

ΜΕΛΕΤΗ:

- ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ
για τον Καστοριάδη και τον Στίνα
- ΘΑΝΑΣΗΣ Β. ΚΟΥΤΚΟΥΛΟΣ
για την ποίηση της Ι. Φιλιππίδου
- LUMBALA F. KABASELE
για τη θρησκεία της αρχαιότητας
στη Σαμοθράκη
- ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΤΣΑΡΗΣ
για τη νεκρώσιμη ακολουθία

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ:

Γ. Δ. ΠΑΓΑΝΟΣ (για Σ. Δημητρίου)
Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ (για Χρ. Μαλεβίτση και Β. Δ. Αναγνωστόπουλο)

ΧΡΟΝΙΚΑ:

ΕΛΕΝΗ ΣΤΟΥΜΠΟΥ (για τον ζωγράφο Ν. Θωμά),
ΕΛΕΝΗ ΚΟΝΙΔΑΡΗ (για το λογοτεχνικό υπερκείμενο)

ΤΕΥΧΟΣ 14

Μικροτόνος 257

Εισαγωγικό Σημείωμα

(σύντομη βιογραφική αναφορά και ένα σχόλιο για τη διδασκαλία του Τ. Πατρίκιου στη Μέση Εκπαίδευση)*

Το περιοδικό λόγου και τέχνης *Εξώπολις* σήμερα έχει κά-
θε λόγο να αισθάνεται ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση.
Συνεχίζοντας μια πορεία ανοιχτού διαλόγου με εκδηλώ-
σεις στην Αλεξανδρούπολη, στην ευρύτερη περιοχή της αλλά και
σε άλλες πόλεις, που ξεκίνησε από το Νοέμβριο του 1995, έχει την
τιμή να φιλοξενεί απόψε μια εκλεκτή συντροφιά πνευματικών αν-
θρώπων. Η βραδιά είναι αφιερωμένη στον ποιητή Τίτο Πατρίκιο ε-
νώ για το έργο του θα μιλήσουν ο συστηματικός μελετητής της
πρόσής του και ομότιμος καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπι-
στημίου Δημήτρης Μαρωνίτης* και ο δημοσιογράφος - συγγραφέ-
ας Γιώργος Σταματόπουλος. Η εκδήλωση της *Εξωπόλεως* πραγ-
ματοποιείται με την ευγενική όσο και σημαντική χορηγία του
Υπουργείου Πολιτισμού στο πλαίσιο προγράμματος ενίσχυσης των
λογοτεχνικών περιοδικών της περιφέρειας για τη γνωριμία με λο-
γοτέχνες του κέντρου. Ευχαριστούμε, και από αυτή τη θέση, το
Υπουργείο για τη συμβολή του και τη συνεργασία του, αν και δεν
θα μας βρει απολύτως σύμφωνους με την κάπως γραφειοκρατική α-
νάληψη για τη λογοτεχνία στο κέντρο και την περιφέρεια. Οφεί-
λουμε όμως να αναγνωρίσουμε την ευαισθησία του.

Ο Τίτος Πατρίκιος παρά τις πεζογραφικές λοξοδρομήσεις του Συ-

* Το κείμενο αυτό εκφωνήθηκε ως προλογικός χαιρετισμός της εκδήλωσης που πραγματοποίησε το περιοδικό *Εξώπολις* στην Αλεξανδρούπολη, το Σάββατο 4 Δεκεμβρίου 1999, για τον ποιητή Τίτο Πατρίκιο.

** Ο κ. Μαρωνίτης δεν παρέδωσε την ομιλία του ώστε να δημοσιευτεί στο παρόν αφιέρωμα.

νεχούς ωραρίου και των ιστοριών Στην ίσαλο γραμμή και ακόμη πέρα από την πολυσχιδή πολιτική, κριτική και μεταφραστική του παρουςία είναι προπάντων ποιητής, σταθερός και πιστός. Εξάλλου και ο ίδιος έμμεσα κατέθεσε αυτήν του την προσήλωσή σε ένα ολιγόστιχο ποίημα, δημοσιευμένο στο περιοδικό Λέξη το 1987, με τίτλο Απόπειρα Μυθιστορήματος. Σε απαλούς τόνους, τόσο χαρακτηριστικούς για το ποιητικό του ιδίωμα, γράφει σε τρίτο πρόσωπο :

Ύστερα από μιαν απόπειρα μυθιστορήματος
ξαναγύρισε στην ποίηση.

Τον κούρασε πολύ να φτιάχνει ήρωες
από τα εκμαγεία του προσώπου του.

Αν ήταν πάλι να μιλάει μέσα από τις δικές του μάσκες
το προτιμούσε με πιο λίγες λέξεις.

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1928. Αποφοίτησε από το Βαρβάκειο το 1946, σπούδασε Νομική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και δικηγόρησε για ένα σύντομο χρονικό διάστημα. Στην περίοδο της κατοχής έλαβε ενεργό μέρος στην Αντίσταση, και κινδύνευσε να εκτελεστεί από συνεργάτες των Γερμανών. Μετά τον εμφύλιο εκτοπίστηκε στη Μακρόνησο και στον Αι - Στράτη. Από το 1954 έως το 1959 διέμεινε στην Αθήνα ως αδειούχος εξόριστος και την ίδια εποχή υπήρξε ένας από τους συνιδρυτές του περίφημου λογοτεχνικού περιοδικού της Αριστεράς Επιθεώρηση Τέχνης. Στα 1959 - 1964 σπούδασε Κοινωνιολογία και Φιλοσοφία στο Παρίσι. Η χούντα των συνταγματαρχών τον ώθησε να αυτοεξοριστεί και πάλι στο Παρίσι και κατά διαστήματα στη Ρώμη από το 1967 μέχρι το 1975. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα εργάστηκε ως νομικός, κοινωνιολόγος και μεταφραστής.

Ανήκει στην πρώτη μεταπολεμική γενιά και ιδιαίτερα στην πολιτική και κοινωνική πτέρυγά της, σύμφωνα με τις φιλολογικές συμβάσεις. Η πρώτη του ποιητική συλλογή, με τίτλο Χωματόδρομος κυκλοφόρησε το 1954. Ακολούθησε σειρά ποιητικών βιβλίων, απ' όπου αναφέρουμε ενδεικτικά : Μαθητεία (1963), Προαιρετική

στάση (1975), Θάλασσα επαγγελίας (1977), Αντιδικίες (1981), Παραμορφώσεις (1989), Η ήδονή των παραστάσεων (1992). Επίσης στη συγγραφική του παραγωγή συμπεριλαμβάνονται, όπως ήδη αναφέραμε, πεζά κείμενα, βιβλιοκριτικές, δοκίμια και μελέτες για λογοτεχνικά και κοινωνιολογικά ζητήματα, άρθρα και μεταφράσεις, όπως των Νερούντα, Μαγιακόφσκι, Αραγκόν και άλλων σιμαντικών ξένων. Παρά την ένταξή του από μερίδα της κριτικής στην υποτιθέμενη «ποίηση της ήττας», ένταξη και όρο που ο ίδιος αποστρέφεται σχεδόν με οργή - όπως τουλάχιστον αντιληφτήκαμε με την ευκαιρία μιας συνέντευξης που μας παραχώρησε το 1989 στα Γιάννενα για ένα φοιτητικό περιοδικό [Πολιτισμικές Μορφές 3 (1991), σσ. 44 - 45], και τα πολιτικά παρεπόμενα που η ετικέτα αυτή συνεπάγεται, κυρίαρχοι άξονες της ποίησής του είναι η κοινωνική κριτική, το δέσιμο με τη φύση και ο ερωτισμός.

Δεν πρόκειται να συνεχίσουμε, βέβαια, τις όποιες αποτιμήσεις της ποίησης του Τίτου Πατρίκιου πέρα από αυτό το σύντομο βιογραφικό σημείωμα. Απλώς, ας μας επιτραπεί ένα ελάχιστο σχόλιο για τη διδασκαλία του ποιητή στη Μέση Εκπαίδευση, καθώς φρονούμε ότι όσο και να περιορίζει ή ακόμη και να ακρωτηριάζει την αναγνωστική απόλαυσή το σχολείο, εξακολουθεί, δυστυχώς ή ευτυχώς, να είναι ο φυσικός χώρος προπαρασκευής αναγνωστών. Ο Πατρίκιος ανθολογείται στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου με δύο ποιήματα, από ένα αντίστοιχα σε κάθε τάξη. Στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της δευτέρας Λυκείου, μάθημα γενικής παιδείας, σταχυολογείται το μικρό ποίημα Οφειλή. Στο καινούργιο βιβλίο Νεοελληνική Λογοτεχνία της Γ' Λυκείου, που διδάσκεται στη θεωρητική κατεύθυνση, παρατίθεται στην ενότητα «Ποιήματα για την ποίηση» το Στίχοι -2. Συγκεκριμένα, ανθολογείται ως αναγκαίο και συμπληρωματικό στοιχείο κατανόησης του ποιήματος Επίλογος από το Στόχο του Μ. Αναγνωστάκη, αφού ο Επίλογος συνδιαλέγεται κατευθείαν με το Στίχοι - 2 του Πατρίκιου. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι και τα δύο επιλεγμένα ποιήματα προέρχονται από τη δεύτερη συλλογή του, τη Μαθητεία, που αποτελείται από ποιητικό υλικό της δεκαετίας 1952 - 1962 και έκανε εντύπωση στο κριτικό

αισθητήριο του ομότεχνού του Τάκη Σινόπουλου, ο οποίος κρίνοντας, έστω και αρνητικά, το βιβλίο έσπασε κατ' εξαίρεση τη σιωπή του για τους «ποιητές της Αριστεράς»^{***}. Κλείνοντας, θέλουμε να σημειώσουμε, έστω αφοριστικά, μόνο το εξής: Παρά το ισχνό και άκρως μονομερές δείγμα, για ένα ποιητικό μέγεθος όπως του Πατρίκιου, τα δύο ποιήματα στα βιβλία της Μέσης Εκπαίδευσης χαράζουν ένα μονοπάτι προς την ποιητική του ενδοχώρα, κυρίως αναδεικνύουν ένα γοητευτικό στοιχείο της, την αυτοκριτική της ποίησης. Κατά τη γνώμη μας μπορούν να χρησιμεύσουν και ως γενικός οδηγός στη λειτουργία του ποιητικού λόγου, καθώς ο Πατρίκιος και εδώ έχει ξεκάθαρη στάση. Σε μια πρόσφατη συνέντευξή του δήλωσε (NEA, 20-09-1997): ... η δουλειά του συγγραφέα είναι κάτι άλλο. Όχι να οδηγήσει τους ανθρώπους στη μεταβολή του κόσμου, αλλά να οδηγήσει τη συνείδηση των ανθρώπων στο να συλλάβει πώς μεταβάλλεται ο κόσμος... η λογοτεχνία είναι «χρήσιμη» στο βαθμό που μας βοηθάει όχι ενδοχομένως να αλλάξουμε τα πράγματα, αλλά να αναπροσαρμόσουμε την ίδια μας τη ζωή μέσα στα πράγματα.

Θανάσης Β. Κούγκουλος

*** Βλ. και σχετικό σχόλιο της Μ. Θεοδοσοπούλου στη βιβλιοκριτική της «Ήταν ο poeta doctus» για την έκδοση των κριτικών του Σινόπουλου από τους Ευ. Γαραντούδη και Δ. Μέντη (Σινόπουλος Τ., *Χρονικό αναγνώσεων. Βιβλιοκρισίες για τη μεταπολεμική ποίηση*, εκδ. Σοκόλη, Αθήνα 1999), εφ. Το Βήμα, 28 Νοεμβρίου 1999.